Τα Φώτα στ' Αϊβαλί (Φώτης Κόντογλου)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 6 Ιανουαρίου, 2011

Στά θαλασσινά τα μέρη ρίχνουνε τον Σταυρό, ύστερ' από τη Λειτουργία των Θεοφανίων. Έτσι τον ρίχνανε καί στην πατρίδα μου, κ' ήτανε ένα θέαμα έμορφο και παράξενο.

Ξεκινούσε η συνοδεία από τη μητρόπολη. Μπροστά πηγαίνανε τα ξαφτέρουγα και τα μπαϊράκια, κ' ύστερα πηγαίνανε οι παπάδες με τον δεσπότη, ντυμένοι με τα χρυσά τα άμφια, παπάδες πολλοί κι αρχιμαντρίτες, γιατί η πολιτεία είχε δώδεκα εκκλησίες, και κατά τις επίσημες μέρες στις μικρές ενορίες τελειώνανε γλήγορα τη Λειτουργία και πηγαίνανε οι παπάδες στη μητρόπολη, για να γίνεται η γιορτή πιο επίσημη. Οι ψαλτάδες ήτανε και κείνοι κάμποσοι κ' οι πιο καλλίφωνοι, και ψέλνανε με μεγαλοπρέπεια βυζαντινά, δηλαδή ελληνικά, κι όχι σαν σήμερα πού τρελλαθήκαμε και κάναμε την ψαλμωδία μας σαν ανάλατα και ξενικά θεατρικά τραγούδια. Από πίσω ακολουθούσε λαός πολύς.

Σαν φτάνανε στ' Αγγελή τον Γιαλό, όπως λέγανε κείνη την ακρογιαλιά, ο δεσπότης με τους παπάδες ανεβαίνανε σε μια μεγάλη σανιδωτή σάγια εμορφοσκαρωμένη, για να κάνουνε τον Αγιασμό. Ο κόσμος έπιανε την ακρογιαλιά κι ανέβαινε ο καθένας όπου εύρισκε, για να μπορεί να βλέπει. Τα σπίτια πού ήτανε ένα γύρο γεμίζανε κόσμο. Οι γυναίκες θυμιάζανε από τα παραθύρια. Από το μέρος της θάλασσας ήτανε μαζεμένα ίσαμε εκατό καΐκια και βάρκες αμέτρητες, με τις πλώρες γυρισμένες κατά το μέρος που στεκότανε ο δεσπότης. Έτσι που ήτανε παραταγμένα τα καΐκια, μοιάζανε σαν αρμάδα που θα κάνει πόλεμο. Πιο ανοιχτά, κατά το πέλαγο, έβλεπες φουνταρισμένα τα μεγάλα καΐκια, γεμάτα κόσμο και κείνα. Αλλα πάλι είχανε περιζωσμένες τις βάρκες που βρισκόντανε γιαλό, κ' ήτανε κι αυτά γεμάτα κόσμο, προ πάντων θαλασσινοί και παιδομάνι.

Σ' αυτά τα μέρη κάνει πολύ κρύο, και τις πιο πολλές φορές οι αντένες των καραβιών ήτανε χιονισμένες, ένα θέαμα πολύ έμορφο. Απάνου στα ξάρτια και στις σκαλιέρες, στις γάμπιες και στα μπαστούνια των καραβιών ήτανε σκαλωμένοι πλήθος θαλασσινοί, μεγάλοι και μικροί. Η θάλασσα ήτανε κοιμισμένη, μπουνάτσα. Κρούσταλλα κρεμόνταν από τα ξάρτια σε πολλά καΐκια. Κρύο τάρταρος. Στην κάθε βάρκα από κείνες που είχανε κοντοζυγώσει στη στεριά και περιμένανε να πέσει ο Σταυρός στη θάλασσα, στεκόνταν από ένα - δυο νοματέοι απάνω στην πλώρη, ενώ άλλοι δυο ήτανε στα κουπιά. Αυτοί που στεκόνταν ορθοί στην πλώρη, ήτανε

ολόγυμνοι, εξόν ένα άσπρο βρακί που φορούσανε σαν πεστιμάλι. Οι πιο πολλοί ήτανε σαν θεριά, χεροδύναμοι, πλαταράδες, χοντρολαίμηδες, μαλλιαρόστηθοι, τα κορμιά τους ήτανε κόκκινα από το κρύο. Τα ποδάρια τους ήτανε γερά και φουσκωμένα σαν αδράχτια, θαλασσάνθρωποι, γεμιτζήδες, κοντραμπατζήδες, ψημένοι με τ' αλάτι. Οι πιο πολλοί είχανε ριχμένες στις πλάτες τις γούνες τους, για να μην παγώσουνε. Ένα - δυο όμως στεκόνταν γυμνοί και κάνανε κάπου - κάπου τον σταυρό τους. Μα το μάτι τους ήτανε καρφωμένο στο μέρος που θα 'ριχνε τον Σταυρό ο δεσπότης.

Ανάμεσα στους γυμνούς ήτανε ο Κωστής ο Γιωργάρας, ο Στρατης ο Μπεκός, ο Γιωργής ο Σόνιος, ο Δημητρός ο Μπούμπας, Πέτρος ο Κλόκας, ο Βασίλης ο Αρναούτης, ο παλαβό - Παρασκευάς κι άλλοι. Σαν να τους βλέπω μπροστά μου. Ο Γιωργάρας ήτανε μιαν ανθρωπάρα θηρίο, σαν Κουταλιανός, με μουστάκια μαύρα, μ' έναν λαιμό σαν βαρέλι. Είχε δεμένο στο κεφάλι του ένα μαντίλι κ' ήτανε ίδιος κουρσάρος. Ακουμπούσε απάνω σ' ένα κοντάρι, λες κ' ήτανε ο Ποσειδώνας ζωντανός. Ο Δημητρός ο Μπούμπας ήτανε ένα άλλο θεριόψαρο, χοντρός και κοντόφαρδος, μαυριδερός σαν Σαρακηνός, και καθότανε ανεκούρκουδος, σκεπασμένος με τη γούνα του, με το μάτι του καρφωμένο στον δεσπότη. Ο Πατσός ο Αράπης, ο λεγόμενος παλαβό - Παρασκευάς, είχε γένεια κατσαρά και κόκκινα και το πετσί του ήτανε από φυσικό του κόκκινο. Στο κορμί ήτανε αντρειωμένος και σβέλτος σαν τζαμπάζης και δεν χαμπάριζε ολότελα από κρύο. Στο σουλούπι ήτανε ίδιος Ρούσος. Αυτός ήτανε ανεβασμένος απάνω στα ξάρτια σε μια μπρατσέρα φουνταρισμένη, και στεκότανε δίχως να σαλέψει, σαν τ' άγαλμα. Μυστήριο πως δεν πάγωνε! Ο Πέτρος ο Κλόκας ήτανε ο μονάχος που δε φορούσε βρακιά. Αυτός ήτανε ευρωπαϊσμένος, φορούσε στενό πανταλόνι και ναυτικό σκουφί. Στο κορμί ήτανε λιγνός και μάγκας στο σχέδιο. Τα χέρια του τα 'χε μπλεγμένα μπροστά στο στήθος του και σουλατσάριζε απάνω στη βάρκα, ολοένα μιλούσε κ' έκανε και κάμποσα θεατρικά.

Σαν σίμωνε λοιπόν η συνοδεία στη θάλασσα, κι ακουγότανε από μακριά η ψαλμωδία, γινότανε μεγάλος αλαλαγμός απάνω στις βάρκες. Οι βουτηχτάδες πετούσανε τις γούνες τους κ' οι άλλοι τραβούσανε τα κουπιά, για να 'ναι οι βάρκες τους κοντά στο μέρος πού θα 'πεφτε ο Σταυρός. Άλλοι φωνάζανε από τα ξάρτια, άλλοι μαλώνανε, άλλοι ανεβαίνανε στις κουπαστές για να δούνε. Τέλος φτάνανε οι στρατιώτες και ταχτοποιούσανε τον κόσμο. Μπροστά πήγαινε ο αξιωματικός ο Τούρκος κι άνοιγε τον δρόμο να περάσει ο δεσπότης, κ' έλεγε: «Γιόλ βέριν εφεντιά!» - δηλαδή: «Κάνετε δρόμο στον αφέντη!» Ο στρατός αραδιαζότανε σε παράταξη κ' οι ψαλτάδες ψέλνανε πολλές φορές «Εν Ιορδάνη βαπτιζομένου σου, Κύριε». Στο τέλος το 'ψελνε κι ο δεσπότης κ' έριχνε τον Σταυρό στη θάλασσα. Αλαλαγμός σηκωνότανε μέσα στη θάλασσα. Οι βάρκες και τα καΐκια καργάρανε τα κουπιά και τρακάρανε το 'να τ' άλλο. Οι πλώρες χτυπούσαμε η μια την άλλη. Κουπιά, κοντάρια, καμάκια, απόχες μπερδευόνταν μεταξύ τους. Οι βουτηχτάδες πέφτανε στο νερό κ' η θάλασσα άφριζε σαν να παλεύανε σκυλόψαρα. Πολλοί απ' αυτούς κάνανε ώρα πολλή ν' ανεβούνε

απάνω, παίρνανε μακροβούτι και ψάχνανε στον πάτο να βρούνε τον Σταυρό. Για μια στιγμή φανερωνόταν κανένα κεφάλι και βούλιαζε γλήγορα πριν να το δεις.

Άξαφνα βγήκε ένα κεφάλι με κόκκινα γένεια κ' ένα χέρι ξενέρισε και βαστούσε τον Σταυρό. Ήτανε ο παλαβό - Παρασκευάς. Με δυο - τρεις χεροβολιές κολύμπησε κατά το μέρος του δεσπότη και σκάλωσε στην αραξιά. Έκανε μετάνοια και φίλησε το χέρι του κ' έδωσε τον Σταυρό. Ο δεσπότης τον πήρε, τον ασπάστηκε και τον έβαλε στον ασημένιο δίσκο κ' υστέρα έδωσε τον δίσκο στον Παρασκευά. Οι ψαλτάδες πιάσανε πάλι και ψέλνανε κι ο κόσμος αλάλαζε. Ύστερα η συνοδεία τράβηξε πάλι για την εκκλησιά. Ο Παρασκευάς θεόγυμνος, με τον δίσκο στα χέρια, γύριζε στους μεγάλους καφενέδες και στις ταβέρνες κ' έρριχνε ο κάθε ένας ό,τι ρεγάλο ήθελε. Τόσες ώρες ολόγυμνος και βρεμένος, με παγωμένο βρακί, μήτε κρύωνε, μήτε κάνε τους ώμους του δεν ανεσήκωνε. Όπως ήτανε κοκκινογένης αστακόχρωμος, έλεγε κανένας πως ήτανε ο Σκύθης Ανάχαρσις, που γύριζε τον χειμώνα γυμνός μέσα στην Αθήνα τα παλιά τα χρόνια, κ' οι Αθηναίοι τον ρωτούσανε γιατί δεν κρυώνει, κι αυτός αποκρινόταν πως όλο το κορμί του είναι σαν το κούτελο, που δεν κρυώνει ποτές.

Την ώρα που έπεφτε ο Σταυρός στη θάλασσα, όλα τα καΐκια και τα καράβια, που ήτανε φουνταρισμένα ανοιχτά στο πέλαγο, γυρίζανε την πλώρη τους κατά την Ανατολή, από κει που ήρθε ο Χριστός στον κόσμο.

(από το βιβλίο «Το Αϊβαλί η πατρίδα μου»)

(Πηγή: stratisandriotis.blogspot.com)